

Dr Aneta Wiewiórowska – Domagalska

Współprzewodnicząca Forum Konsumentckiego przy RPO

Sprostowanie dotyczące Raportu „Konsekwencje prawne, ekonomiczne i społeczne wyroku TSUE w sprawie kredytów frankowych”.

Klub Odpowiedzialnych Finansów przy Europejskim Kongresie Finansowym opublikował 21 lutego 2020 r. raport dotyczący konsekwencji prawnych, ekonomicznych i społecznych wyroku TSUE w sprawie kredytów frankowych [https://fundacjacms.pl/wp-content/uploads/2020/02/Raport_Konsekwencje-wyroku-TSUE-w-sprawie-kredytow-frankowych.pdf]. Raport oparty jest na badaniu „metodą delficką” opinii ekspertów prawnych przeprowadzonego w grudniu 2019¹ oraz debacie, która odbyła się 23 stycznia 2020 r. w Warszawie z inicjatywy Europejskiego Kongresu Finansowego. Jako przedstawicielka RPO wzięłam udział w debacie 23 stycznia. Sposób, w jaki sprawozdany został przebieg dyskusji w czasie debaty nie odzwierciedla jej przebiegu, grupując wypowiedzi uczestników wedle wyodrębnionych przez Autorów tematów. Jest to, naturalnie, zabieg dopuszczalny i leży w zakresie swobody Autorów raportu. Raport pomija też część dyskusji, która odbyła się w czasie seminarium, co również jest zabiegiem dozwolonym przy sporządzaniu raportów seminaryjnych.

Powodem, dla którego sporządzam niniejsze sprostowanie jest deklaracja Autorów, zamieszczona w pierwszym zdaniu Raportu,² z której wynika, że Raport stawia sobie za cel obiektywne przedstawienie konsekwencji oraz uwarunkowań społeczno-ekonomicznych oraz prawnych wyroków sądów w sprawach „frankowych”. Cel ten, niestety, nie został zrealizowany. Sposób ułożenia materii jak również wybór wypowiedzi będących podstawą sporządzenia Raportu wprowadza w błąd, tak jeśli chodzi o przebieg debaty, jak i o stan prawny obowiązujący obecnie w Polsce.

Autorzy Raportu przyjmują założenia, które nie realizują założeń obowiązującego w Polsce prawa, przede wszystkim dyrektywy 93/13 (sprzeczność deklarowanych celów i ich realizacji). Zdaniem Autorów: „(...) problem klauzul abuzywnych związanych z jednostronnym ustalaniem kursu wymiany CHF na PLN ma drugorzędne znaczenie i stanowi raczej pretekst do roszczeń idących znacznie dalej niż zadośćuczynienie za stosowanie niedozwolonych klauzul.”³ Problem stosowania klauzul abuzywnych przez banki, a następnie wyciągnięcie zgodnych z dyrektywą 93/13 konsekwencji związanych z umieszczeniem takich klauzul w umowie jest jednak zagadnieniem o charakterze fundamentalnym. Zadaniem sądów krajowych jest ponadto rozliczenie wzajemnych świadczeń stron, tak w przypadku utrzymania umowy, jak i jej unieważnienia przez sąd.

¹ Raport nie zawiera wskazań dotyczących doboru grupy ekspertów, którzy wzięli w nim udział.

² S.4.

³ Nawiasem mówiąc, nie wiem, czy Autorzy zdają sobie sprawę, że dochodzenie zadośćuczynienia za stosowanie klauzul niedozwolonych, choć dopuszczalne na tle minimalnego charakteru dyrektywy 93/13 jest roszczeniem szalenie daleko idącym.

Raport prezentuje tezy, których treść, leżąc w zakresie swobody wypowiedzi Prelegentów, stoi w sprzeczności z orzecznictwem TSUE na te dyrektywy 93/13 (w stosunku do większości tych twierdzeń wypowiadałam się w czasie seminarium). Raport nie zawiera komentarza, który wskazywałby na niezgodność takich twierdzeń z obowiązującym prawem (co byłoby niezbędne dla zapewnienia obiektywnego charakteru Raportu). Daleko posunięte wątpliwości budzą również twierdzenia zawarte w Raporcie, dotyczące możliwości uznawania roszczeń banków, z tytułu korzystania z kapitału przez konsumentów. W czasie seminarium wyjaśniłam, że zdaniem RPO, roszczenia takie mają charakter „aberracyjny”, a ich uwzględnienie – zdaniem RPO – skutecznie uniemożliwi realizację celu dyrektywy 93/13.⁴

Równie niepokojące są zawarte w raporcie próby antagonizowania „złotówkowiczów” i „frankowiczów”, przy powoływaniu się na poczucie sprawiedliwości, jak również przerzucanie na konsumentów „hazardu moralnego” za wprowadzane przez banki do umów klauzule abuzywne, wypaczające podejście prezentowane przez prawo europejskie.

Rozesłanie tak przygotowanego Raportu sądom okręgowym należy traktować jako fragment akcji lobbingowej, mającej na celu wzmocnienie pozycji negocjacyjnej banków. W związku z tym RPO podjął decyzję o rozesłaniu – tym samym kanałem – sporządzonego przeze mnie sprostowania. Jednocześnie RPO chciałby zaprezentować sądom przygotowane przez Forum Konsumentenckie omówienie orzeczeń TSUE w sprawach: C-383/18 Lexitor, C-260/18 Dziubak, C-176/17 Profi Credit I C-632/17 PKO Bank Polski oraz C-419/18 i C-483/18 Profi Credit II. Jest to pierwsza część omówień orzeczeń TSUE, najważniejszych z punktu widzenia stosowania prawa europejskiego w Polsce (lista orzeczeń została przygotowana w porozumieniu ze środowiskiem sędziowskim). Będziemy Państwa sukcesywnie informowali o kolejnych przygotowanych omówieniach oraz innych wartych uwagi publikacjach. Jeśli macie Państwo sugestie, dotyczące spraw TSUE, których omówienie przez RPO pomogłoby w zapewnieniu prawidłowej implementacji (przede wszystkim) dyrektywy 93/13, uprzejmie prosimy o zgłaszanie ich na adres biurorzecznika@brpo.gov.pl z dopiskiem Forum Konsumentenckie.

Ponadto polecamy Państwa uwadze informacje o działaniach Forum Konsumentenckiego działającego przy RPO, zamieszczane pod adresem: [<https://www.rpo.gov.pl/pl/content/forum-konsumentenckie-przy-rpo>]. Bardzo dobrze ilustrują one zakres oraz siłę działań lobbingowych podejmowanych obecnie na rynku polskim.

⁴ Więcej na ten temat znajduje się w punkcie V.3.2 opracowania dotyczącego sprawy C-260/18 Dziubak.